

NOU 2003:25 Ny lov om universiteter og høyskoler

BAKGRUNN

Ryssdaltutvalget har gitt en innstilling om et felles lovverk for statlig og privat høyere utdanning. Utdannings- og forskningsdepartementet har gitt en høringsfrist til til 30. januar 2004. Internt er innstillingen behandlet gjennom et internt problemnotat som ble lagt til grunn for høringen og dessuten i åpne høringsmøter for alle ansatte og studenter ved høyskolen.

Høyskolen uttalelse bygger på de synspunkter som er kommet frem i den interne høringen. Høyskolen i Bergen støtter i hovedsak mindretallets forslag.

HOVEDKONKLUSJONER:

- Høyskolen i Bergen forutsetter at det blir en ny høringsrunde dersom det endelige lovutkast blir vesentlig endret i forhold til utkastene i Ryssdaltutvalgets innstilling
- Høyere utdanning og forskning er et nasjonalt ansvar og bør være underlagt politisk styring
- Samfunnsmandatet medfører at statlige høyere utdanningsinstitusjoner bør være forvaltningsorganer med utvidede lovfestede fullmakter. Dette innebærer at institusjonene også bør ha ansvar for den samlede bygningsmassen og for det operative ansvar for studentvelferd (jf kvalitetsreformen)
- Styret bør ha en sammensetning der ingen enkeltgruppering har flertall alene
- Dagens ordning med valgt rektor bør videreføres
- Arbeidstakernes opparbeidete rettigheter og medbestemmelse må ivaretas
- Gratisprinsippet for grunnutdanning bør lovfestes, samtidig som det bør åpnes for egenbetaling for etter- og videreutdanning
- De nødvendige lovendringer for å innpasse de private institusjoner i felles lov bør kunne gjøres ved revisjon av eksisterende lov om universiteter og høyskoler, og innenfor rammene av nåværende tilknytningsform for statlige institusjoner
- Høyskolen i Bergen mener det er uheldig, gjennom en omfattende organisasjonsreform, å skape uro og ta fokus bort fra gjennomføringen av kvalitetsreformen

I det følgende vil vi grunngi dette nærmere. Vi har hovedsaklig diskutert de spørsmålene som utvalget ikke har klart å enes om, dvs tilknytningsform, intern styring og "gratisprinsippet". I tillegg til dette har vi også omtalt studentinnflytelse og høyskolens forhold til samskipnader.

1. Bør offentlige og private institusjoner sidestilles når det gjelder statlig styring?

Høyskolen i Bergen stiller seg positiv til at det nå kommer en felles lov for offentlige og private høyere utdanningsinstitusjoner. Vi ser det som positivt at en ønsker å klargjøre de private høyskolenes plass i det nasjonale utdanningssystemet og at studentenes rettigheter ved disse skolene lovfestes. Som en konsekvens av innføring av ny finansieringsordning, utvidede fullmakter og endringer som følge av kvalitetsreformen, er de statlige og private høyere utdanningsinstitusjoner allerede blitt mer og mer likestilt. På denne bakgrunn er det rimelig at institusjonenes overordnede formål, å tilby høyere utdanning og forskning av høy kvalitet, reguleres i en felles lov.

Når det gjelder institusjonenes forhold til staten må det imidlertid være en vesentlig forskjell mellom de statlige og private institusjoner. Det er naturlig at statlige institusjoner på mange områder ivaretar et nasjonalt ansvar som ikke kan pålegges private institusjoner. Ryssdalutvalgets mindretall hevder at de private utdanningsinstitusjoner skal være et supplement til de statlige, ikke likestilt. Høgskolen i Bergen deler dette synet.

For Høgskolen i Bergen, som primært driver profesjonsutdanning, kommer det statlige ansvaret tydelig fram. Nasjonalt og regionalt vil behovet for de ulike profesjonsutdanninger varieres over tid. Samtidig er det viktig for samfunnet at høgskolen kan gjøre de nødvendige omstillinger m.h.t. økning/reduksjon i utdanninger, eventuelt opprette nye profesjonsutdanninger. Vi ser for oss at slike justeringer kan bli nødvendig også på tvers av tradisjonelle markedskrefter. Derfor er det viktig at Høgskolen i Bergen har en statlig tilknytning som gjør høgskolen i stand til å oppfylle samfunnets politiske målsetninger på disse områdene. Vi kan vanskelig tenke oss at private institusjoner, kan pålegges et tilsvarende nasjonalt ansvar. Derfor kan de private institusjoner heller ikke sidestilles med de statlige når det gjelder statlig styring.

Høgskolen i Bergen kan ikke se at den statlige styringen nevnt ovenfor er til hinder for akademisk og kunstnerisk frihet. Hele Ryssdalutvalget er enig om at institusjonene ikke skal kunne instrueres av departementet i faglige spørsmål. Både flertallet og mindretallet har på dette området identiske formuleringer i lovforslaget, § 1-6, pkt. 1 og 2. Høgskolen i Bergen vil framheve dette som en viktig paragraf i lovforslaget.

2. Bør universiteter og statlige høgskoler organiseres som egne rettssubjekter?

Flertallet i Ryssdalutvalget argumenterer for at universiteter og statlige høgskoler skal organiseres som selveiende institusjoner, såkalte *statlige høyere utdanningsinstitusjoner* (SHU). Et av argumentene de bruker er at institusjonene skal frigjøres fra statlig overstyring. Høgskolen i Bergen mener at dette ikke er en reell problemstilling i dagens situasjon. Universiteter og statlige høgskoler har i dag stor grad av faglig frihet. Både flertallet og mindretallet ønsker å videreføre og videreutvikle den faglige friheten til institusjonene, og gjennom formuleringer i lovforslaget nettopp hindre statlig overstyring. Mindretallet hevder at dette er fullt mulig ved å organisere institusjonene som statlige *forvaltningsorgan med lovfestede fullmakter*. Høgskolen i Bergen er enig med mindretallet i dette.

Vi vil imidlertid peke på flere mulige negative konsekvenser hvis universiteter og statlige høgskoler fristilles som egne rettssubjekter:

- a) Ved å frakoble institusjonene fra staten kan man lett komme i den situasjon at staten fraskriver seg et nasjonalt ansvar for høyere utdanning og forskning. Skal man da forvente at de enkelte institusjoner tar dette ansvaret? Økt konkurranse mellom institusjonene kan føre til at man bruker ressursene på områder som markedsmessig synes "gode", og i mindre grad på områder som kan være viktige for samfunnet, men som gir underskudd i budsjettene.

Vår samlede forsknings- og høyere utdanningsprofil kan etter vår mening ikke styres av markedet alene. Det er statens ansvar at forskning og høyere utdanning er i samsvar med den politiske vilje, og dette kan gi behov for økonomiske incentiver.

For å utvikle den faglige kompetansen ved institusjonene trenger man en viss grad av stabilitet og forutsigbarhet i virksomhetens profil. Vi vil hevde at en større grad av markedstilpasning vil redusere stabiliteten og forutsigbarheten, med fare for faglig forvitring på sårbare fagområder. Høgskolen i Bergen vil sterkt advare mot en slik utvikling.

- b) Høgskolen i Bergen vil peke på at institusjonene allerede har fått en betydelig større økonomisk handlefrihet gjennom innføring av nettobudsjettering. Den økonomiske handlefriheten ved låneopptak vil være avhengig av den kapital som kan stilles som sikkerhet, den såkalte "utgangsbalansen". Her gjenstår en rekke avklaringer før en vet hvordan dette vil slå ut for den enkelte institusjon. Høgskolen i Bergen er imidlertid enig i at større frihet når det gjelder råderett over bygningsmassen og adgang til fritt å inngå kontrakter her, vil være hensiktsmessig og øke mulighetene for at institusjonene kan disponere sine ressurser optimalt.
- c) Hvis de statlige utdanningsinstitusjonene organiseres som egne rettssubjekt vil de ansatte ikke lenger være statstilsatte. Dette vil få store konsekvenser for de ansattes arbeidsvilkår, stillingsvern, medbestemmelse, pensjonsordninger m.m. Selv om det i prisnippet er mulig å erstatte dagens avtaleverk og pensjonsbestemmelser med tilsvarende ordninger, vil det knytte seg stor usikkerhet til de rammevilkår som har representert et viktig konkurransefortrinn når det gjelder rekruttering av medarbeidere i statlig sektor. På dette punkt mener vi at flertallet i utvalget undervurderer (eller underkommuniserer) de økonomiske konsekvensene av det forslaget som fremmes.
- d) En sentralt punkt i utvalgets mandat var å vurdere internasjonaliseringen av høgere utdanning sett i lys av en ny konkurransesituasjon for institusjonene. Flertallet i utvalget konkluderer med at en endring av institusjonenes tilknytning til staten og organisering som selveiende stiftelseslignende organ ikke vil bety en endret stilling til avtaleforholdene i GATS. Høgskolen i Bergen stiller spørsmålsteget ved om disse spørsmålene er tilstrekkelig utredet. Hovedhensikten med GATS og EØS-avtalen er at ingen skal kunne gi noen konkurransefortrinn i forhold til utenlandske konkurrenter. Når utvalget som en begrunnelse for å gjøre om institusjonene til stiftelser anfører at det er for å gjøre dem bedre stand til å konkurrere, er dette ikke like klart for oss som det er for utvalgets flertall.

Høgskolen i Bergen ønsker på denne bakgrunn ikke en omorganisering av utdanningsinstitusjonene til selveiende stiftelser. Vi mener at institusjonene bør være forvaltningsorganer med lovfestede fullmakter.

3. Den interne styringen ved universiteter og høgskoler

Utdanningsinstitusjonene har, etter siste lovendring, utstrakt frihet når det gjelder spørsmål som gjelder styring og ledelse.

Høgskolen i Bergen støtter mindretallets forslag, med en styresammensetning der ingen grupperinger (tilsatte, studenter, eksterne) har flertall alene. De eksterne styremedlemmene

bør velges slik at de blir en ressurs for styrets arbeid ved at de har en faglig og/eller politisk kompetanse og et kontaktnett høgskolen kan nyte godt av.

Høgskolen i Bergen støtter også mindretallets forslag om at ordningen med valgt rektor bør videreføres. Dette sikrer en demokratisk prosess der institusjonsledelsen har stor legitimitet blant studenter og ansatte.

Når flertallet i utvalget hevder at dagens organisering ikke er effektiv nok, stiller vi spørsmålet om den blir mer effektiv ved å øke avstanden mellom ledelsen og resten av organisasjonen.

Utvalget foreslår også å fjerne dagens ordning med minst 20% studentdeltagelse i styrende organer. Dagens lov åpner for at delegerende organ enstemmig kan bestemme noe annet, dvs at studentene kan avgjøre om en komite/utvalg har interesse for studentene. Høgskolen i Bergen mener dette er en ordning som bør videreføres.

Utvalget mener det ikke er hensiktsmessig med en egen lov om studentsamskipnader. Utvalget oppfordrer departementet til å bake denne loven inn i forslaget til universitets- og høgskolelov. Utvalget åpner for at ikke alle de statlige institusjonene trenger å være tilknyttet en samskipnad. De kan søke om å få det operative ansvaret for studentvelferd selv. Dette krever at vedtaket er forankret i studentparlamentet/øverste studentorgan. Høgskolen i Bergen ser en rekke fordeler ved dette, men mener at spørsmålet bør utredes nærmere.

4. Regulering av institusjonenes adgang til å ta egenbetaling fra studentene

Egenbetaling fra studentene har hittil representert en svært viktig forskjell på de private og de statlige institusjonene innen høyere utdanning. Ryssdalutvalgets medlemmer er enige om at disse ulikhetene ikke har vært rimelige og at man derfor må treffe tiltak som stiller ulike studentgrupper mer likt når det gjelder økonomiske vilkår. Så langt er det rimelig å følge utvalget. Både flertallet og mindretallet synes likevel å innføre begreper som kan gjøre det problematisk å klargjøre adgangen til å ta egenbetaling for studier.

Flertallet åpner for egenbetaling av studietilbud som ikke er fullfinansiert av staten. Definisjonen av hva som kan regnes å være fullfinansiert er ikke presis. Erfaringene fra eksternt finansiert virksomhet tilsier at beregningene her kan være kompliserte. Dermed kan en reform, som i utgangspunktet skulle sikre "gratisprinsippet", føre til at adgangen til å ta egenbetaling blir tatt i bruk vis a vis større studentgrupper.

Mindretallet i utvalget skiller mellom statlige og private institusjoners adgang til å ta egenbetaling. Private institusjoner som mottar støtte, trenger eksplisitt tillatelse til å ta egenbetaling, mens statlige institusjoner kan ta betalt for etter- og videreutdanning. Her er det definisjonen av etter- og videreutdanning som kan bli problematisk. Dette forsterkes etter innføring av det nye gradssystemet. Dersom en student med gjennomført bachelorgrad tar videreutdanning, vil denne utdanningen kunne inngå i en mastergradsutdanning og dermed representere en grunnutdanning som det ikke skal tas betaling for. Dersom betaling ikke skal aksepteres for ordinære mastergradsstudier, vil det samtidig bli problematisk å tilby moduler som inngår i mastergradsutdanningen mot betaling.

Erfaringer har vist at dersom egenbetaling først innføres, vil det stadig være et press i retning av å øke disse avgiftene for å få budsjettene i balanse. Dette kan gi svært uheldige konsekvenser når det gjelder fordelingen av utdanning i befolkningen.

Prinsippet om gratis grunnutdanning innenfor de ulike studier og studieretninger bør være det bærende prinsipp for utdanning i statlige universiteter og høyskoler.

KOMMENTARER TIL ENKELTE LOVPARAGRAFER:

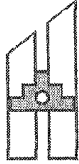
Høgskolen i Bergen slutter seg til mindretallets formuleringer i de enkelte paragrafene, med enkelte presiseringer:

§ 1-6:

Høgskolen i Bergen er støtter forslaget om at akademisk frihet for institusjonene nå lovfestes.

§ 2-5:

I dagens opptakskrav kan det stilles krav til fagsammensetning og timefordeling fra videregående skole. I lovforslaget er dette fjernet, og Høgskolen i Bergen mener dette er en uheldig svekkelse av opptaksgrunnlaget.

STUDENTPARLAMENTET

HØGSKOLEN I BERGEN

Saksansvarlig
Kaja Marie Bergum
Pedersen

Innvalg
55 58 76 89

Elektronisk post
fou98kpe@stud.hib.no

Vår dato
16.11.03

Vår ref.
Ryssdalutvalgets
innstilling

Deres dato

Deres ref.

Høgskoledirektør Nils Mæhle
Rektor Eli Bergsvik
Høgskolestyret
Studentparlamentet

Ryssdalutvalgets innstilling til ny Universitets og høgskole- Studentparlamentets uttalelse

Etter at utvalget la frem sin innstilling 23. september 2003 har studentparlamentet diskutert forslaget både i styret, i parlamentet, på studentrådsmøter og med andre studentorgan. Vi ønsker i denne forbindelse å komme med studentens vurdering av utvalgets innstilling.

Vi har hovedsaklig diskutert de spørsmålene som utvalget ikke har klart å enes om, dvs tilknytningsform, gratisprinsippet og styresammensetting. I tillegg til dette har vi også diskutert studentinnflytelse og høgskolens forhold til samskipnader.

Generelt om lovforslaget

Først ønsker studentparlamentet å ytre sin misnøye over at dette utvalget ble nedsatt nå. Vi sitter med en følelse av at dette er et hasteverk. Det har den siste tiden vært gjort ganske store omveltninger i utdanningssektoren på kort tid. Vi mener Kvalitetsreformen burde fått en prøveperiode, at institusjonene burde fått utarbeidet og gjennomført kvalitetssikringssystemene sine før dette arbeidet ble satt i gang. Når det er sagt, vil vi stille oss positive til at det kommer en felles lov for offentlige og private høyere utdanningsinstitusjoner. Vi mener likevel at hovedsatsingen må ligge på de statlige institusjonene og at de private institusjonene fremdeles skal være et supplement til de offentlige.

Tilknytningsform og Styresammensetting

Studentparlamentet ønsker ikke en omorganisering av utdanningsinstitusjonene til selveide stiftelser. Vi mener at institusjonene må forbli forvaltingsorganer under staten. Vi mener høgskolen har den nødvendige økonomiske og faglige friheten slik det foreligger etter dagens ordning. Omgjøring av høgskoler og universitet til stiftelseslignende selskaper tror vi vil svekke mulighetene for å sikre likeverdige tilbud over hele landet. Vi frykter at denne ordningen kan åpne opp for økt konkurranse mellom institusjonene, en konkurranse som vil være positiv for institusjoner med populære fag og godt forhold til næringslivet. Fag og forskning som av ulike grunner ikke er trendy eller attraktive, vil i framtiden få vanskeligheter med å overleve. Markedet bør ikke alene få styre utviklingen innen høyere utdanning. Det viktigste er ikke å skape en sektor som har fokus på økonomiske modeller og aktivitet som institusjonene kan tjene penger på. Det viktigste er å skape kvalitativt god undervisning, gode rammevilkår for utdanningsinstitusjonene og fri og uavhengig forskning. Allsidig kunnskap og kompetanse er en viktig faktor for utvikling i samfunnet. Dette må være statens ansvar, og vi mener det vil være en ansvarsfraskrivelse fra politikernes side dersom de skiller institusjonene fra staten. Ryssdalutvalget viser selv til tall fra NIFU som konkluderer med at norske

---

Adresse

Postboks 7030
5020 BERGEN

Telefon
55 58 76 89

Telefax
55 58 76 90

Elektronisk post
studentparlamentet@stud.hib.no

utdanningsinstitusjoner holder høy kvalitet sammenlignet med andre land. Vi har ikke tro på at det er endret tilknytningsform vil kunne bedre kvaliteten innenfor norsk høyere utdanning.

I denne forbindelse kan vi heller ikke støtte flertallets forslag om at styret skal bli institusjonens øverste organ. Vi ser det som vesentlig viktig at staten fremdeles innehar denne rollen. Flertallet i utvalget går inn for at rektor skal ansettes av styret ved utdanningsinstitusjonen, ikke velges av studentene og ansatte slik tilfellet er i dag. Vi mener at dagens ordning sikrer en demokratisk prosess der institusjonsledelsen har stor legitimitet blant studenter og ansatte. Når utvalget hevder at dagens organisering ikke er effektiv nok stiller vi heller spørsmålet om den blir mer effektiv av å øke avstanden mellom ledelsen og resten av organisasjonen. Ryssdalutvalget viser som tidligere nevnt til tall fra NIFU (Norsk institutt for forskning og utdanning) som konkluderer med at norske utdanningsinstitusjoner har høy kvalitet sammenlignet med andre land. Er ikke utdanningskvaliteten den beste målestokken på om ledelsen av institusjonen er god eller ikke? Det må da tross alt være utdanning og forskning av høyest mulig kvalitet som er hovedmålet ved våre høgere utdanningsinstitusjoner. Når utvalgets egen rapport konkluderer med at kvaliteten er bra, kan vi ikke forstå hvorfor de fortsatt ønsker å endre på ledelsen av institusjonene.

Flertallet i utvalget foreslår at styret i framtiden skal ha flertall av eksterne representanter. Dette vil bety en reduksjon av de ansattes og studentenes innflytelse. Det positive med dagens ordning er at ingen av grupperingene har rent flertall. Dette sikrer gode avgjørelser som et flertall av grupperingene er fornøyd med. Et eksternt flertall vil også svekke institusjonenes akademiske ledelse, noe mindretallet i Ryssdalutvalget framfører som et viktig argument for å bevare dagens styringsmodell. Dette støtter studentparlamentet.

Studentorganer og studentdeltagelse

Utvalget foreslår å fjerne dagens ordning med minst 20% student deltagelse, og aldri mindre enn to av medlemmene i styrende organer ser vi selvfølgelig på dette som en svekkelse av studentenes rettigheter som vi ikke kan godta. Vi ser imidlertid at det er lagt inn forbehold i forslaget til den nye loven om at studenter skal være representert i de organer hvor studentenes interesser blir diskutert. Men hvem er et som skal bestemme hvilke interesser vi har? Studentparlamentet frykter det kan oppstå problemer der hvor det er tvil om studentene har interesse av å være med i styrer og utvalg, og dette må vi unngå. Som studenter er det viktig for oss å ha rett til innflytelse i styrende organer.

Dagens lov sier at delegerende organ kan enstemmig bestemme noe annet, dvs at studentene selv i styret kan avgjøre om en komite/utvalg har interesse for studentene. Slik ønsker studentparlamentet at det fremdeles skal være.

I dagens lov er studentorganene, dvs. øverste studentorgan, lovfestet og det gis også forholdsvis detaljerte bestemmelser om opprettelse av de, institusjonens ansvar for de og valg til disse. Utvalget mener at lovteksten er for detaljert og foreslår en endring av reguleringen av øverste studentorgan. Konstitusjon, vedtekter og valgform foreslås å overføres til studentorganet i samarbeid med institusjonen. Videre foreslår de også å fjerne lovteksten som gir studentene rett til å opprette studentorgan ved avdelingene.

Vi mener institusjonen bør ha en plikt til å hjelpe studentorgan ved alle avdelingene. Studentorganene ved de ulike avdelingene har en egen ledelse, og det er viktig at studentene har et organ som jobber direkte opp mot ledelsen på alle nivåer. Studentenes rett til å organiserer seg, og institusjonens plikt til å finansiere og legge forholdene til rette for dette skal sikres på alle nivåer i organisasjonene.

Studentparlamentet vil påpeke at §27 punkt 2 i dagens universitets og høgskolelov om urnevalg (dvs. at alle studenter har rett til å stemme) bør bli stående og at denne er den beste løsningen for studentdemokratiet.

Gratisprinsippet

Høgere utdanning er en viktig del av utviklingen av det norske samfunn, og for å sikre like rettigheter må denne være gratis. Det er et ufravikelig faktum. Begge parter i utvalget hevder å ta vare på dette såkalte gratisprinsippet. Dette er vi ikke helt enig i. Flertallets forslag gir her helt klart rom for tolkning til å kunne åpne for studentbetaling. Dette vil vi for enhver pris unngå. Det kan i mange tilfeller være uklart hva som er fullfinansiering. I praksis vil det ofte være diskusjon om noe er fullfinansiert av staten, noe vi ser i de årlige diskusjonene om kommunenes inntekter og ansvar. Hvem skal bestemme dette? Et annet spørsmål vi må stille oss er om staten vil komme til å ha mulighet til å pålegge institusjonen noe som helst med tanke på den frihet de ønsker å gi de selveide stiftelsene. Gratisprinsippet er det viktigste fundamentet for norsk høgere utdanning. Utdanning er et offentlig anliggende og alle uavhengig av sosial bakgrunn eller økonomiske forhold skal ha mulighet til å studere i Norge. Derfor støtter vi mindretallet, selv om vi mener dette forslaget heller ikke er optimal, men det er bedre enn flertallets.

Samskipnader

Utvalget mener det ikke er hensiktsmessig med en egen lov om studentsamskipnader. Utvalget oppfordrer departementet til å bake denne loven inn i forslaget til universitets- og høgskolelov. Utvalget foreslår også at ikke alle de statlige institusjonene trenger å være tilknyttet en samskipnad. De kan søke om å få det operative ansvaret for studentvelferd selv. Dette krever at vedtaket er forankret i studentparlamentet/øverste studentorgan. Dette er en modell som BI har hatt i mange år. Ved flytting til Nydalen bar BI-studentene bestemt at de ønsker å knytte sine studenter til Studentsamskipnaden i Oslo.

I dag er samskipnadene brukerstyrte. Dvs. at studentene har flertall i samskipnadsstyrene. Det har studentene ikke i styrene ved utdanningsinstitusjonene. Betyr dette en svekkelse av studentenes innflytelse på studentvelferden?

Internasjonalisering

En god del av utvalgets mandat var å vurdere internasjonaliseringen av høgere utdanning sett i lys av en ny konkurransesituasjon for institusjonene. Her vil vi ta for oss problemstillingene knyttet til regelverket i EØS og GATS.

Flertallet i utvalget konkluderer med at en endring av institusjonenes tilknytning til staten og organisering som selveiende stiftelseslignende organ ikke vil bety en endret stilling til avtaleforholdene i GATS. Dette konkluderer de med uten videre, og uten særlig grundig behandling av temaet. Loven sier lite eller ingenting om emnet, men det er nevnt i innstillingen for øvrig.

StL er, i motsetning til utvalget, bekymret for denne typen fristilling av institusjonen i forhold til disse avtalene. Hovedhensikten med GATS og EØS-avtalen er at ingen skal kunne gi noen konkurransefortrinn i forhold til utenlandske konkurrenter. Når utvalget som en begrunnelse for å gjøre om institusjonene til stiftelser er å sette de i bedre stand til å konkurrere er dette ikke like klart for oss som det er for utvalgets flertall. Hva skjer den dagen en utenlandsk institusjon, eller en norsk privat høgskole krever likebehandling i forhold til de statlige institusjonene.

Bergen, 8. januar 2004

Høgskolen i Bergen

Att: Personaldirektør Åse Løkeland

Ryssdalutvalgets innstilling – høringsuttalelse

Vi viser til problemnotat av 12.12.03 fra høgskolen om Ryssdalutvalgets innstilling. Forskerforbundet ved Høgskolen i Bergen vil med dette først gi uttrykk for sitt syn angående de fire hovedproblemstillinger som er gitt i problemnotatet, deretter gir vi kommentarer til noen av de foreslåtte lovparagrafer.

1. Om offentlige og private institusjoner bør sidestilles når det gjelder statlig styring

Som en konsekvens av bl.a. Kvalitetsreformen er de statlige og private høyere utdanningsinstitusjoner mer og mer likestilt med hensyn til faglige fullmakter og finansieringssystemer. På denne bakgrunn kan det være fornuftig at institusjonenes overordnede formål, å tilby høyere utdanning og forskning av høy kvalitet, reguleres i en felles lov. Når det gjelder institusjonenes forhold til staten må det imidlertid være en vesentlig forskjell mellom de statlige og private institusjoner. Det er naturlig at statlige institusjoner på mange områder ivaretar et nasjonalt ansvar som ikke kan pålegges private institusjoner. Ryssdal-utvalgets mindretall hevder at de private utdanningsinstitusjoner skal være et supplement til de statlige, ikke likestilt. Forskerforbundet deler dette synet.

For Høgskolen i Bergen, som primært driver profesjonsutdanning, kommer det statlige ansvaret tydelig fram: Nasjonalt og regionalt vil behovet for de ulike profesjonsutdanninger variere over tid. Samtidig er det viktig for samfunnet at høgskolen kan gjøre de nødvendige omstillinger m.h.t. økning/reduksjon i utdanninger, eventuelt opprette nye profesjonsutdanninger. Vi ser for oss at slike justeringer kan bli nødvendig også på tvers av tradisjonelle markedskrefter. Derfor er det viktig at Høgskolen i Bergen har en statlig tilknytning som gjør høgskolen i stand til å oppfylle samfunnets politiske målsetninger på disse områdene. Vi kan vanskelig tenke oss at private institusjoner, som ofte styres av særinteresser innen ulike områder eller rene økonomiske interesser, kan pålegges et tilsvarende nasjonalt ansvar. Derfor kan de private institusjoner heller ikke sidestilles med de statlige når det gjelder statlig styring.

Forskerforbundet mener at den statlige styringen nevnt ovenfor ikke er til hinder for akademisk og kunstnerisk frihet. Hele Ryssdalutvalget er enig i at institusjonene ikke skal kunne instrueres av departementet i faglige spørsmål. Både flertallet og mindretallet har på dette området identiske formuleringer i lovforslaget, § 1-6, pkt. 1 og 2. Forskerforbundet vil også framheve dette som en viktig paragraf i lovforslaget.

2. Om universiteter og statlige høgskoler bør organiseres som egne rettssubjekter

Under behandlingen av stortingsmeldingen om Kvalitetsreformen gikk Stortingets flertall inn for at de høyere statlige utdanningsinstitusjonene skulle være *forvaltningsorgan med utvidete fullmakter*. Samtidig ba også Stortinget departementet om å legge fram forslag til felles lov for de statlige og private institusjoner. Som følge av dette ble Ryssdalutvalget oppnevnt, men Ryssdalutvalget fikk et tilleggsmandat som ikke er forankret i Stortingets vedtak, nemlig å utrede og komme med forslag til ny tilknytningsform for universiteter og statlige høgskoler. Forskerforbundet vil hevde at dette fra departementets side er et utidig krav om "omkamp" når det gjelder tilknytningsform.

Flertallet i Ryssdalutvalget argumenterer for at universiteter og statlige høgskoler skal organiseres som selveiende institusjoner, såkalte *statlige høyere utdanningsinstitusjoner* (SHU). Et av argumentene de bruker er at institusjonene skal frigjøres fra statlig overstyring. Forskerforbundet mener at dette ikke er en reell problemstilling i dagens situasjon. Universiteter og statlige høgskoler har i dag stor grad av faglig frihet. Både flertallet og mindretallet ønsker å videreføre og videreutvikle den faglige friheten til institusjonene, og gjennom formuleringer i lovforslaget nettopp hindre statlig overstyring. Mindretallet hevder at dette er fullt mulig ved å organisere institusjonene som statlige *forvaltningsorgan med lovfestede fullmakter*. Forskerforbundet er enig med mindretallet i dette.

Det er også grunn til å merke seg at både flertallet og mindretallet i lovforslaget har paragrafer (§ 11-7 i flertallets forslag og § 9-8 i mindretallets forslag) som gir mulighet for departementet å gi styret pålegg, endatil avsette styret hvis det finner det nødvendig. I tillegg er det en velkjent sak at det kanskje sterkeste styringsinstrumentet er budsjettet, og der har departementet full kontroll. Vi klarer ikke å oppdage den store ekstra friheten som flertallet vil gi institusjonene ved å gjøre dem til egne rettssubjekt.

Derimot ser vi flere mulige negative konsekvenser hvis universiteter og statlige høgskoler fristilles som egne rettssubjekter:

- a) Ved å frakoble institusjonene fra staten kan man lett komme i den situasjon at staten fraskriver seg et nasjonalt ansvar for høyere utdanning og forskning. Skal man da forvente at de enkelte institusjoner tar dette ansvaret? Økt konkurranse mellom institusjonene kan føre til at man bruker ressursene på områder som markedsmessig synes "gode", og i mindre grad på områder som kan være viktige for samfunnet, men som gir underskudd i budsjettene.

Vår samlede forsknings- og høyere utdanningsprofil kan etter vår mening ikke styres av markedet alene. Det er statens ansvar at forskning og høyere utdanning er i samsvar med den politiske vilje, og dette kan gi behov for økonomiske incentiver noen steder.

For å utvikle den faglige kompetansen ved institusjonene trenger man en viss grad av stabilitet og forutsigbarhet i virksomhetens profil. Vi vil hevde at en større grad av markedstilpasning vil redusere stabiliteten og forutsigbarheten, med faglig forvitring

som resultat. Forskerforbundet vil sterkt advare mot en slik utvikling.

- b) Det er foreløpig helt uavklart hvordan GATS-avtalen vil virke i forhold til selveiende institusjoner innen høyere utdanning. Ved at Norge har undertegnet denne avtalen er vi også forpliktet til å la private, utenlandske tilbydere av utdanning få tilgang til det norske utdanningsmarkedet på like vilkår. Juridiske eksperter er på ingen måte enig i om selveiende institusjoner kan holdes utenfor denne avtalen, slik statlige institusjoner kan. Forskerforbundet vil derfor også på det grunnlag støtte mindretallet når det gjelder tilknytningsform.
- c) Det har vært hevdet fra flertallets tilhengere at institusjonenes muligheter til å ta opp lån vil være en stor fordel (som egne rettssubjekt vil dette være mulig). Forskerforbundet tror ikke at dette vil kunne gjøre den økonomiske situasjonen for institusjonene bedre. For det første har institusjonene allerede stor økonomisk handlefrihet gjennom den såkalte nettobudsjetteringen. For det andre vil den økonomiske handlefriheten ved låneopptak være avhengig av den kapital som kan stilles som sikkerhet. Denne såkalte "utgangsbalansen" vil det bli svært vanskelig å fastsette, den vil uansett måtte bli svært forskjellig for institusjonene, og kan dermed virke konkurransevridende. For det tredje vil låneopptak bare forskyve utgiftene fram i tid, og institusjonen kan lett oppleve en "blåmandag" senere. Forskerforbundet vil derfor tilbakevise dette argumentet som støtte for flertallet.
- d) Hvis de statlige utdanningsinstitusjonene organiseres som egne rettssubjekt vil ikke lenger de tilsatte være statstilsatte. Dette vil få store konsekvenser for de tilsattes arbeidsvilkår, stillingsvern, medbestemmelse, pensjonsordninger m.m. Ved at verken tjenestemannsloven, tjenestetvistloven eller Hovedavtalen skal gjelde vil de tilsatte plutselig stå på bar bakke når det gjelder en rekke viktige verdier, lovfestede rettigheter og avtaler. Partene i arbeidslivet har gjennom generasjoner bygget opp et avtaleverk som har virket positivt både for arbeidstaker og arbeidsgiver. Forskerforbundet kan ikke akseptere at et omfattende lov- og avtaleverk som våre medlemmer anser som viktig og nødvendig blir slettet ved et pennestrøk.

Når det gjelder medbestemmelse har det sentrale avtaleverk for andre sektorer (NAVO, HSH, Abelia) få og langt mindre forpliktende bestemmelser enn det vi som statstilsatte har i Hovedavtalen. Når det gjelder pensjonsordninger blir vi noe skremt av erfaringer andre, tidligere forvaltningsorganer, for eksempel Telenor, har gjort. Dårlig økonomi gjorde at Telenor i fjor ikke justerte pensjonsytelsene i forhold til pris- og lønnsutviklingen, og opptjeningstiden er for lengst økt fra 30 til 40 år. Det at vi kan være med i Statens Pensjonskasse i tre år som en overgangsordning er i denne sammenheng uvesentlig.

Forskerforbundet er glad for at også høgskolens ledelse i problemnotatet legger vekt på betydningen av de tilsattes arbeidsvilkår, medbestemmelse og innsyn i institusjonens virksomhet. Forskerforbundet kan også slutte seg til formuleringen i problemnotatet om at någjeldende rammevilkår "har representert et viktig

konkurransefortrinn når det gjelder rekruttering av medarbeidere i statlig sektor”.

- e) Både flertallet og mindretallet henviser i sin argumentasjon til forholdene i andre land. Flertallet bruker bl.a. Danmark som eksempel. Danmark har nylig (01.07.03) gjennomført en reform svært lik den Ryssdalflertallet vil innføre, og det kan da være interessant å se hvordan situasjonen der er blitt. *Leif Søndergaard*, som representerer Dansk Magisterforening, presenterte under Forskerforbundets ”Forskningspolitisk seminar” 18.11.03 erfaringer fra Danmarks Pædagogiske Universitet (DPU) og Danmarks Tekniske Universitet (DTU). Han rapporterte følgende:
- Manglende kommunikation – manglende innsikt i beslutninger
  - Manglende demokratisk indflytelse – manglende ”cooperative spirit”
  - Usikre økonomiske vilkår – utrygghet for ansatte og forskningsvilkår

3. Den interne styringen ved universiteter og høyskoler

I dagens styringsmodell er styret strategisk med vide fullmakter. Styret kan selv bestemme institusjonens indre organisering. Det som da er viktig å diskutere i forbindelse med nytt lovforslag er først og fremst styrets sammensetning og rektors rolle i forhold til styret.

Forskerforbundet er sterkt uenig med flertallet i at det skal være eksternt styreflertall. Vi er ikke enig i flertallets påstand om at eksterne styremedlemmer sikrer institusjonens overordnede interesser bedre enn interne styremedlemmer. De eksterne styremedlemmene vil jo også ha utspring i *sin* sektor av ”det øvrige samfunnsliv”, og det kan være svært variabelt i hvilken grad de har innsikt i institusjonens virksomhet. Eksternt styreflertall koblet sammen med at de eksterne representanter skal ”oppnevnes av institusjonen selv” vil kunne bli ekstra ille. Vi får da i realiteten et selvsupplerende styre m.h.t. de eksterne representanter. Dette er en form for styring vi finner i organisasjoner som ikke akkurat er kjent for åpenhet og demokrati, og som vi ved Høgskolen i Bergen ikke ønsker å bli sammenliknet med (for eksempel Den Internasjonale Olympiske Komité, Vatikanstaten, diverse frimurerorganisasjoner m.m.).

Forskerforbundet vil hevde at de interne styrerepresentanter vil være vel så kvalifisert til å fremme institusjonens beste som helhet. Interne representanter vil kunne føle høyskolens identitet i en helt annen grad enn eksterne representanter. De vil selvsagt også ha egeninteresse i at institusjonen styres på en slik måte at den både faglig og økonomisk holdes mest mulig frisk og oppegående. Et styre med både interne og eksterne representanter vil sikre at både institusjonens og samfunnets interesser blir ivaretatt.

Eksterne styremedlemmer bør velges slik at de blir en ressurs for styrets arbeid ved at de har en faglig og/eller politisk kompetanse og et kontaktnett høyskolen kan nyte godt av. Eksterne styremedlemmer skal bidra til styrearbeidet i kraft av sine kvalifikasjoner, ikke i kraft av sitt antall.

Forskerforbundet støtter mindretallets forslag, med en styresammensetning der ingen grupperinger (tilsatte, studenter, eksterne) har flertall alene.

4. Regulering av institusjonenes adgang til å ta egenbetaling fra studentene

Forskerforbundet støtter klart "gratisprinsippet" i høyere utdanning. Vi er enig i de betraktninger høgskolen gjør om dette i problemnotatet.

Flertallets forslag kan virke som en regulering av "rett til å ta betaling" mer enn en regulering av "rett til å få gratis utdanning". Det vil være lett å si at et studietilbud ikke er fullfinansiert, dermed undergraver man gratisprinsippet. Forskerforbundet støtter ikke flertallet her.

Forskerforbundet er heller ikke fornøyd med mindretallets forslag. Det kan i mange tilfeller være uklart hva som er etter- og videreutdanning.

Kommentarer til noen av de foreslåtte lovparagrafer

Vi kommenterer i det følgende bare noen få av paragrafene. For resten av lovforslaget støtter vi i all hovedsak mindretallets forslag.

§ 1-6:

Forskerforbundet er tilfreds med at akademisk frihet for institusjonene lovfestes, men etterlyser en tilsvarende lovfesting av den enkelte faglige tilsattes akademiske frihet.

§ 2-5:

I dagens opptakskrav kan det stilles krav til fagsammensetning og timefordeling fra videregående skole. I lovforslaget er dette fjernet, og Forskerforbundet mener dette er en uheldig svekkelse av opptaksgrunnlaget.

§ 6-4:

Vi er uenig i at undervisnings- og forskerstillinger ved deltakelse i prosjekt kan tilsettes på åremål.

Prinsipielt mener vi at slike bestemmelser som er omtalt i denne paragrafen og også § 6-6 hører hjemme i et overordnet regelverk som tjenestemannsloven og ikke i særlover som universitets- og høgskoleloven.

Leif Erik Otterå
Lokallagsleder/hovedtillitsvalgt

Til personaldirektøren
Høgskolen i Bergen

Høringsuttalelse fra Utdanningsforbundet ved Høgskolen i Bergen:

NOU 2003:25 Ny lov om universiteter og høyskoler

Ryssdalutvalget har gitt en innstilling om et felles lovverk for statlig og privat høyere utdanning som er delt i et flertall på 7 og et mindretall på 3. Sentrale punkter som tilknytningsform, gratisprinsipp og styresammensetning skiller flertall og mindretall.

Utdanningsforbundet ved Høgskolen i Bergen støtter i hovedsak mindretallets forslag, og vil utdype dette i henhold til problemstillinger i prinsippnotatet fra ledelsen ved HiB samt behandling av saken i Utdanningsforbundet Hordaland.

Våre hovedkonklusjoner er

- **Høyere utdanning og forskning er et nasjonalt ansvar og skal styres politisk.**
- **Samfunnsmandatet medfører at statlige høyere utdanningsinstitusjoner skal fortsette å være forvaltningsorganer med lovfestede fullmakter.**
- **Dagens styresammensetning fortsetter, dvs det skal være internt flertall av ansatte og studenter og ingen gruppering skal ha flertall alene. Rektor skal velges, og være styrets leder.**
- **Arbeidstakernes opparbeidete rettigheter og medbestemmelse skal ivaretas.**
- **Høyere utdanning skal være gratis.**

1. Bør offentlige og private institusjoner sidestilles når det gjelder statlig styring?

Utgangspunktet vårt er at høyere utdanning og forskning er et nasjonalt ansvar og skal styres politisk. De endringene i tilknytningsform og styring av høyere utdanningsinstitusjoner som flertallet foreslår, åpner for en markedsstyring som vil gi konsekvenser for rettigheter og innflytelse for både ansatte og studenter.

Det er interessant at Ryssdalutvalget har et enhetlig syn på den samfunnsmessige betydningen som høyere utdanning har når det gjelder kunnskaps- og verdiutvikling samt dannelsesprosesser og demokratiutvikling. Det er ikke et entydig samsvar mellom dette og flertallets ønske om å tilstrebe større likhet mellom privat og offentlig høyere utdanning. Det er allerede stor faglig frihet for institusjonene, både ut fra kulturelle betingelser og i kraft av at reformer sakte men sikkert har innført en selvråderett. Studietilbud kan nå opprettes og nedlegges av den enkelte institusjon uten statlig godkjenning. Det ser ikke ut til at det er nødvendig med et felles lovverk for å kunne gjennomføre kvalitetsreformen eller økt internasjonalisering. Flere har lagt vekt på at institusjonene er fleksible og i stand til å utvikle seg innenfor nåværende lovverk, som gir stor grad av autonomi og økonomisk frihet.

For å ivareta den siste rest av et samfunnsmandat for høyere utdanning, er det nødvendig å sikre en fortsatt eksistens av offentlig høyere utdanning, og en forutsigbar økonomi gjennom politisk styring på nasjonalt plan. Dette innebærer også en politisk styring av en sunn konkurranse når det gjelder fag- og studietilbud, samt forskning.

Utdanningsforbundet støtter mindretallet i at privat høyere utdanning skal fortsette å være et supplement til den offentlige, siden vi ikke ser det som et gode for den offentlige utdanningen å bli tilpasset den private. Dette viser seg særlig ved de punktene som skiller flertallet og mindretallet i innstillingen.

2. Bør universiteter og statlige høgskoler organiseres som egne rettssubjekter?

HiB har gjennomført flere endringer ved implementering av kvalitetsreformen som kan legge forholdene til rette for flertallets lovforslag, for eksempel nettobudsjetteringsmodellen og ny organisering av styring og ledelse. Nettobudsjettering er innført innenfor forvaltningsmodellen, og gir større grad av fleksibilitet for den enkelte institusjon. For HiB har denne budsjetteringsformen foreløpig ført til en bedre økonomi, og Utdanningsforbundet mener at fortsatt statlig tilknytningsform gir best mulighet for stabilitet. Flertallets forslag om løsrivelse fra staten samsvarer dårlig med forutsetningen om at de selveiende institusjonene skal finansieres over offentlige budsjetter.

Hva slags styringsverktøy er nødvendige for å sikre et bredt studietilbud? I dag er økonomi statens viktigste styringsprinsipp. Utdanningsforbundet mener det kan stilles spørsmål ved innholdet i valgfriheten for det faglige tilbudet når studiepoengproduksjon er avgjørende. Vil vi miste fag- og studietilbud som har liten søkning? Kan det bli nødvendig å ta egenbetaling for grunnutdanninger? Organisert som eget rettssubjekt vil høgskolen måtte satse sterkere på eksterne inntekter, og vi vil få et mer markedsstyrt studietilbud og større vekt på oppdragsforskning enn på grunnforskning og praksisrelatert forskning. Dette kan komme til å stå i motsetning til den faglige friheten for både forskningen og fag- og studietilbudet. Økt bruk av midlertidige ansettelse og økt bruk av oppdragsforskning vil kunne favorisere lønnsomme fag- og studietilbud. Forskere som er knyttet til eksternt finansiert virksomhet vil i perioder kunne få bedre vilkår enn forskere knyttet til langtidsforskning. Utdanningsforbundet mener at ansatte som er knyttet til løpende virksomhet innen forskning og utdanning skal ha like gode vilkår som ansatte i oppdragsforskning.

På nasjonalt plan kan en viss grad av konkurranse se ut til å være nødvendig i forhold til faglig utvikling og samfunnets behov for bredde og langsiktighet. Dette er et dilemma, og det må styres slik at vi unngår stjerneuniversiteter og stjernehøgskoler. For å kunne opprettholde et faglig mangfold og levedyktige høgskoler i distriktene, er det nødvendig med nasjonal styring av en helhet i høyere utdanning. Dette forutsetter en statlig tilknytningsform for den enkelte institusjon, og en åpning for at institusjonene kan samarbeide om studietilbud som statlige myndigheter ønsker å opprettholde, men som for eksempel ikke kan opprettholdes i sin helhet hos flere institusjoner samtidig. Studietilbudet er ikke godt nok koordinert på nasjonal basis i dag. Tilbud og etterspørsel får stadig sterkere betydning. Derfor er det helt nødvendig at det tas et grep for å beholde nasjonal styring av høyere utdanning som kan sikre et felles perspektiv på verdier og kunnskaper, på dannelse og oppdragelse til demokrati.

En av systemendringene som er innført med kvalitetsreformen er at det faglige tilsynet er overført til akkrediteringsorganet NOKUT, som fører tilsyn med både statlige og private høyskoler. Det er også lagt til rette for at statlige institusjoner skal kunne drive randsonевirkosomhet av kommersiell karakter gjennom opprettelsen av egne randsoneselskaper, og for at universitet og høyskoler har samme rettigheter som andre arbeidsgivere gjennom endringer i arbeidstakeroppfinningsloven. Dette er eksempler på en rekke endringer som viser at rammebetingelsene allerede er forandret, og som skaper utfordringer både for den enkelte utdanningsinstitusjon, og for departementet. Ved å foreslå eksternt styreflertall, og eksternt styreleder, vil mulighetene for kortsiktige prioriteringer av studietilbud ut fra nyttehensyn være sterke, siden eksterne ledere ikke har den samme kunnskapen om den faglige virksomheten som interne ledere og ansatte.

En konsekvens av den konkurransen vi ser i dag, er at studenter søker seg til institusjoner som profilerer seg gjennom markedsføring, og som gjerne ligger i store byer med mulighet til å bygge opp en utdanningsgrad ved å bruke flere institusjoner, både i inn- og utland. Det nye kvalitetskontrollsystemet som utvikles bør styres mot å utvikle kriterier for gode fag- og studietilbud, for studentgjennomstrømming og for FOU-dokumentasjon. Dersom manglende kvalitet på fag- og studietilbud viser seg over tid, vil det få konsekvenser for opprettholdelse. Dette betyr igjen en uforutsigbarhet når det gjelder stabile arbeidsplasser, særlig hvis institusjonene organiseres som egne rettssubjekter.

En fristilling fra statlig styring vil medføre uforutsigbarhet mht arbeids- og lønnsvilkår. Personalet er ikke lenger statsansatte, og arbeidsgiver kan velge den arbeidsgiverorganisasjonen som passer, eller velge å ikke melde seg inn en slik organisasjon. Flertallet gir ingen begrunnelse for fri arbeidsgiverorganisasjonstilknytning. Dette vil føre til svakere stillingsvern og tap av opparbeidete rettigheter. Det vil bli overgang fra Hovedavtalen til evn nye tariffavtaler, fra Statens Pensjonskasse til andre pensjonsordninger, fra tjenestemannslov og tjenestetvistlov til AMU-lov og arbeidstvistlov (eller noe annet avhengig av hva arbeidslivslovutvalget kommer fram til). Dette scenariet lover ikke godt med tanke på nedlegging og oppretting av fag- og studietilbud ut fra markedsvurderinger. Det blir ikke forutsigbart hva slags fagpersonale som er nødvendig fra år til år, og det vil medføre utfordringer for omstillingsavtaler, inkluderende arbeidsliv, lønnsforhandlinger og pensjonsavtaler.

Utdanningsforbundet arbeider for at lønnsforhandlinger skjer sentralt, og en fristilling av institusjonene fra staten vil medføre uforutsigbarhet mht til lønnsnivå og større ulikhet gjennom lokale forhandlinger. Forvaltningsorgan ivaretar rettigheter bedre gjennom hovedavtalen med medbestemmelse, hovedtariffavtale og tjenestemannslov med særregler. Særavtalen for vitenskapelig personale med individuell rett til forskning må beholdes, for å sikre forskning og utdanning på høyt nivå.

Statstjenestemenn i utdanningssektoren utgjør nå en liten gruppe, noe som allerede skaper utrygghet: Hvordan vil staten prioritere denne gruppen? Hva med muligheten for økning i midlertidige tilsetninger? Med et eksternt flertallsstyre som har økonomisk ansvar er det vanskelig å forutsi hva slags pensjonsordning som overtar. Det er eksempler på at statlige institusjoner som har blitt fristilt har hatt overgangsordninger på 3 år før nye pensjonsordninger har blitt etablert, og flere har vist seg å bli dårligere pensjonsordninger enn Statens pensjonskasse gir.

Utdanningsforbundet ønsker ikke at høyskoler og universiteter blir fristilt i forhold til statlige tariffavtaler, hovedavtaler eller tjenestemannslovens reguleringer, og støtter mindretallets forslag om å videreutvikle forvaltningsmodellen.

3. Den interne styringen ved universiteter og høyskoler

Utdanningsforbundet støtter mindretallet i at ingen av grupperingene ansatte, studenter og eksterne skal ha flertall alene, og at rektor skal være styreleder. Studentrepresentasjonen opprettholdes på dagens nivå. Dette vil medføre at et flertall i styret har intern kjennskap til fagmiljøene på institusjonen. En valgt rektor av og blant ansatte vil gi den beste faglige legitimiteten, og sikre at rektor kan være styreleder. I stedet for å åpne for å ansette rektor, kan det utredes mulighet for ekstern rekruttering av valgt rektor fra faglige samarbeidsmiljøer dersom det ikke lykkes å rekruttere interne kandidater. For at den faglige legitimiteten skal ha gyldighet i en slik prosess, må kandidaten ha god kjennskap til fagmiljøer i institusjonen, og det må gis klare retningslinjer i forskriftene som sikrer innflytelse og kontroll for ansatte og studenter.

Erfaringer har vist at eksterne styremedlemmer kan sette seg inn i faglig virksomhet, og kan bidra med nødvendige perspektiver, men de skal ikke ha flertall. Flertallets forslag, som er tilsatt ekstern styreleder, eksternt flertall og selvsupplerende styre, er en kjent ledelsesmodell fra privat næringsliv, basert på effektivitet og økonomisk lønnsomhet. Europeiske land som har innført eksternt styreflertall, ansatt ledelse og selveiende foretak, erfarer større innflytelse fra næringslivet på forskning og utdanning. Eksternt flertall fører til at maktforholdene forandrer seg, og et selvrekrutterende eksternt flertall kan føre til en endring av en kultur som har mangfold som kjennetegn.

4. Regulering av institusjonens adgang til å ta egen betaling fra studentene

Utdanningsforbundet ønsker offentlige utdanningsinstitusjoner som er tilgjengelige for alle studenter, og til grunn for dette ligger et prinsipp om at høyere utdanning er gratis. Både flertall og mindretall ønsker å jevne ut den forskjellen som er mellom private og statlige institusjoner når det gjelder egenbetaling fra studenter. Flertallet mener at studier som er fullfinansiert fra staten ikke skal ha egenbetaling. Men om staten reduserer støtten, kan konsekvensen bli at institusjoner som er fristilt fra staten må innføre egenbetaling. Populære studietilbud trenger ikke fullfinansiering så lenge studenter er villige til å betale. Små høyskoler med dårlig søkning kan risikere å miste grunnutdanninger. Dyre fag, som praktisk-estetiske fag, kan tape i konkurranse med teoretiske fag. Mindretallet åpner for at det kan tas egenbetaling for etter- og videreutdanning. Dette reiser også problemer, siden det ikke alltid er klart hvor skillene går mellom grunnutdanning og etter- og videreutdanning. En vurdering av egenbetaling for etter- og videreutdanning bør utredes nærmere.

Hva vil skje med lik rett til utdanning dersom institusjonene blir nødt til å kreve egenbetaling? Studentorganisasjonene er redde for konsekvensene av at utdanning vil bli forbeholdt de som er ressurssterke. Utdanningsforbundet mener at alle bør ha lik rett til høyere utdanning på ulike nivåer uten at egenbetaling skal være en hindring.

5. Internasjonalisering

Det siste punktet i utvalgets mandag lyder slik:

...vurdere hvilke konsekvenser økende grad av internasjonalisering bør ha for lovgivningen, både med hensyn til student- og lærermobilitet, lovens virkeområde, men også i forhold til den pågående WTO-prosessen hvor utdanning vurderes som en av de tjenester som vil kunne omfattes av den nye GATS-avtalen.

Dersom utdanningsinstitusjonene blir egne rettssubjekter, vil dette kunne få store konsekvenser. Det er ikke tilstrekkelig utredet hva slags konsekvenser det vil få i forhold til EØS og WTO/GATS. Norge har allerede påtatt seg forpliktelser på vegne av utdanningssektoren, og inngått avtaler gjennom andre organer. Det er usikkert om unntaket fra GATS-reglene vil gjelde dersom institusjonene blir egne rettssubjekter. Utenlandske institusjoner kan da etablere seg i Norge og be om statsstøtte. Det vil kunne redusere statsstøtte til norske institusjoner, og svekke gratisprinsippet.

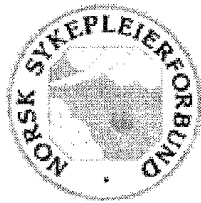
Likestilling mellom norske og utenlandske institusjoner handler om GATS-tilpasning, om utdanning som handelsvare. For å unngå at fag- og studietilbud skal bli lagt ned, må en enten kreve egenbetaling av studenten eller sørge for større statlige overføringer. Vi satser på å styrke statlig overføringer og et nasjonalt ansvar for innhold i høyere utdanning, og at det foretas en grundig utredning av det som skiller privat og offentlig høyere utdanning.

Den verdien en gjensidig læring i utveksling av lærere og studenter gir, kan bidra til å berike høyere utdanning, mens økte muligheter for shopping av utdanning med statsstøtte kan bidra til å svekke den verdien vi ønsker skal ligge til grunn for en samlet nasjonal høyere utdanning. Staten bør ha et overordnet ansvar for å gjøre høyere utdanning i Norge attraktiv for studenter fra andre land. Vi har flere studenter som reiser ut for å studere enn inn, og den nye finansieringsmodellen tilsier en økt satsing på å ta i mot flere studenter enn vi gjør nå.

6. Avslutning

Lovverket for høyere utdanning har vært revidert flere ganger, og de siste revisjonene er foretatt for å tilpasse lovene til kvalitetsreformen. Statlige og private høyskoler er mer likestilt nå, og behovet for en felles lov er ikke tilstrekkelig dokumentert. Det bør legges klare føringer for arbeidet med forskrifter til ny lov som kan sikre at vi beholder en nasjonal styring av høyere utdanning. En overgang til selveiende institusjoner er irreversibel. Flertallets innstilling vil føre til en forvitring av overordnet nasjonalt ansvar, gjennom en markedstilpasning. De tre områdene som utvalget dissenterer på – tilknytningsform, gratisprinsipp og styring – har en innbyrdes sammenheng som gjør det vanskelig å behandle dem hver for seg. Når hovedprinsippet er samfunnsmandatet, blir statlig tilknytning en logisk konsekvens, sammen med prinsippet om at høyere utdanning skal være gratis og at institusjonens styre er sammensatt slik at ingen gruppering har flertall og ledet av en valgt rektor for å sikre en faglig legitimitet og en demokratisk styringsform. Dette vil sikre et faglig mangfold, trygge arbeidsvilkår og en dynamisk sammenheng mellom forskning og utdanning.

Utdanningsforbundet ved Høgskolen i Bergen
Ada Freng
hovedtillitsvalgt/klubbleder

NSF – Høgskolen i Bergen
ved Terje Årsvoll Olsen
HTV

09.01.2004

Til Personal direktør
Åse Løkeland
Her

Her følger NSF's hørings svar til NOU 2003:25 – Ryssdalsutvalgets innstilling til ny lov om universiteter og høgskoler.

NSF mener det er av avgjørende viktighet at det akademiske kollegium i høgskole og universitetet fortsatt kan utøve reell innflytelse på fag og virksomhet. Samtidig er det viktig at utdanningspolitikken ikke frikobles fra politisk folkevalgt styring. Mange av våre utdanningsmiljøer er små og sårbare for konjunktursvingninger og vil få problemer i en økende markedsstyrt organisering uten nasjonale mål, rammer og styring.

NSF støtter mindretallsinnstillingen der utvalget er delt.

NSF ser nødvendigheten av en harmonisering i lovverket mellom private og offentlig utdanningsinstitusjoner i høgere utdanning, og ser det derfor som positivt med et forslag til felles lovverk for statlig og privat høgere utdanning. De øvrige tema som er berørt i utvalgsarbeidet oppfattes også å være sentrale. Valg av styringsvirkemidler og vurderinger av lovgivning som virkemiddel i forhold til avtaler, instruks eller budsjettføringer er av stor betydning for utviklingen innen høgere utdanning i Norge.

NSF synes også det er viktig at prinsippet om gratis høgere utdanning styrkes. Ved å lovfeste nevnte gratisprinsipp kan det få fornyet styrke i et felt som bærer preg av økende bruk av egenbetalinger i ulike former. NSF frykter en utvikling som bidrar til at det er den enkeltes egne økonomiske stilling som skal avgjøre muligheten til høgere utdanning.

Utvalget er på mange områder samstemte, og det er liten kontrovers rundt flere av spørsmålene og vurderingene fra utvalget. Grunnprinsippet om en tilnærming mellom private og offentlige institusjoner på området synes positivt. For sykepleierutdanningen og for NSF vil en tilnærming med stor grad av felles lovgrunnlag mellom private og offentlige aktører være forenkende og skape likhet for både studenter og ansatte i de ulike sykepleierutdanningene.

NSF støtter utvalgets syn på at kvalitet skal være det fremste kriteriet for å kunne tilby høyere utdanning i Norge, og at det skapes incentiver som legger grunnlaget for dette. NSF er også positiv til utvalgets synspunkt om at staten også i tiden fremover skal ha ansvaret for finansieringen av sektoren.

NSF er skeptisk til det tempo store omstillinger i utdanningssektoren nå har. Det er ved innføringen av kvalitetsreformen nedlagt et enormt arbeid fra de ansattes side for å få reformen på plass, og arbeidet pågår fortsatt. Det synes uheldig hvis regjeringen nå flytter fokuset fra dette arbeidet inn mot eventuelle nye store omlegginger. Sektoren har behov for å falle på plass. Dette er ikke minst viktig sett i relasjon til de kvalitetsmål regjeringen ønsker utdanningene skal ha.

Mange av forslagene i innstillingen er videreføringer av Kvalitetsreformen, og for statlige institusjoner også en videreføring av rammer de allerede er underlagt.

Fokus på tilknytnings- og styringsform ser ut til å være et tilbakevendende tema. NSF er opptatt av at høyere utdanning er et offentlig ansvar. Private aktører er et supplement. Høyere utdanning må være underlagt offentlig politisk styring og krontoll. Det betyr å sette nasjonale målsettinger og prioriteringer. Politiske myndigheter må ta reelt ansvar for ressurstildeling til høyere utdanning slik at det gir grunnlag for tilgjengelighet for hele befolkningen.

Utvalgsinnstillingen presenterer *viktige og avgjørende skiller* knyttet til organisering og styringsform hvor NSF ikke kan støtte flertallsinnstilling. NSF mener fortsatt at de statlige utdanningsinstitusjoner vil kunne bli godt ivaretatt gjennom en videreutvikling av forvaltningsmodellen. NSF mener at balansen mellom institusjonenes autonomi, samfunnsansvaret som påhviler høyere utdanning, demokratisk styring og ansvar for finansiering ved en overordnet utdanningspolitikk, best organiseres i en forvaltningsmodell.

NSF er skeptiske til at "markedskreftene" skal få for stor innflytelse, og tror ikke dette vil kunne sikre utdanningsinstitusjonen et nødvendig faglig mangfold. Det er et nasjonalt ansvar å sikre faglig bredde og mangfold i de nasjonale utdanningene.

NSF er opptatt av at utdanningspolitikken bygger på mål om langsiktig planlegging og stabilitet i læringsmiljøer beskyttet mot kortsiktige konjunktursvingninger. En tillempet forvaltningsmodell vil best kunne bidra til dette grunnlaget.

NSF mener det er et politisk ansvar å skape grunnlag for sammenheng mellom helseutfordringene og helsepolitikken på den ene siden og utdanning og utdanningspolitikk på den andre siden. Dette gjelder på nasjonalt, regionalt og lokalt plan. En kan derfor ikke se at en nær full fristilling av de respektive utdanningsinstitusjonene gir mulighet til nødvendig samordning og planlegging på helseområdet.

NSF støtter synspunktene om at utdanning og forskning er oppgaver som bør forvaltes og utvikles ved en helhetlig nasjonal styring og koordinering av institusjonenes ytre rammer. Forvaltningsmodellen vil dekke behovet for fleksible styringsformer kombinert med behovet for nasjonal styring og koordinering av institusjonenes ytre rammer. Samtidig berører den ikke institusjonenes lovfestede frihet og selvstendighet i utøvelsen av selve virksomheten.

Mindretallets forslag innebærer slik NSF oppfatter at styret er institusjonens ansvarlige organ som skal bestå av ansatte, studenter og eksterne representanter, hvor ingen av grupperingene har flertall alene. Dette er etter NSF's mening et kjerneprinsipp som uavhengig av valg av tilknytningsform må følges. Denne organiseringen skaper balanse og følger en demokratisk linje.

Utvalget har også hatt "gratisprinsippet" for høgre utdanning til diskusjon, her er også utvalget delt i et tilsvarende flertall og mindretall (§ 7-1 om egenbetaling). NSF støtter mindretallets forslag som innebærer at private høyere utdanningsinstitusjoner som mottar statlig støtte til et utdanningstilbud, bare kan kreve egenbetaling fra studenter i den utstrekning dette er fastsatt i forbindelse med tildelingen av slik støtte. Statlige utdanningsinstitusjoner kan bare kreve egenbetaling av studenter for etter- og videreutdanning.

NSF oppfatter at flertallsforslaget på bestemte områder innebærer omfattende grunnleggende strukturelle endringer med store følger for høyere utdanning.

NSF vil støtte mindretalls forslag til tilknytningsform og styringsstruktur innen institusjonene.

Særlig merknad

NSF vil gi en særlig kommentar til lovforslaget § 2-10 Vitnemål:

Det åpnes i forslaget for at utdanningsinstitusjonene selv skal tildele autorisasjon for helsepersonell i forbindelse med utstedelse av vitnemål, i den utstrekning det er fastsatt i forskrift gitt i medhold av lov 2. jul 1999 nr 64 om helsepersonell m.v.

NSF mener det er svært viktig å fortsatt opprettholde Statens autorisasjonskontoret for helsepersonell som i dag ivaretar oppgaven med kontroll for autorisasjon. Autorisasjon påhviler statlige myndigheter. NSF mener det dermed må være et statlig organ som autoriserer - et organ med faglig kompetanse og selvstendig integritet plassert utenom utdanningsinstitusjonen. Dette dreier seg om vurdering av helsepersonells kvalifikasjoner og skikkethet etter helsepersonell loven for pasientenes sikkerhet. I tidligere debatt rundt dette har det vært argumentert med at utdanningsinstitusjonene allerede ivaretar kriteriene for autoriseringen og at de er statlige. Med Ryssdalsutvalgets flertallsforslag vil ikke lenger disse argumentene være gyldige da de løser opp det statlige ansvar og styringsrett i høyere utdanning.

Konsekvenser for ansatte

NSF er svært opptatt av hvilke konsekvenser utvalgsforslagene har for de ansatte i høyskole og universitet. Omstillinger som innebærer tap av ansattes rettigheter inkludert en svekkelse av medbestemmelse kan ikke aksepteres.

Mindretallet foreslår å opprettholde statlige universiteter og høyskoler som forvaltningsorgan med lovfestede fullmakter. Av det følger, slik NSF oppfatter, at gjeldende regelverk fortsatt skal gjelde for de ansatte. Dette er også uttalt i mindretallets merknader pkt 6.5.5.

Flertallet foreslår å organisere universitet og høyskoler som selveiende institusjoner. Dette skaper etter vår vurdering stor usikkerhet og vil innebære uakseptable endringer i forhold til de ansattes rettigheter, slik det fremgår av flertallets merknader i pkt 6.4.4.

Flertallet uttaler at en endring av de ansattes tarifftilknytning og ansettelsesvilkår ikke er en forutsetning for å gjennomføre forslaget. Samtidig uttaler flertallet ”*at det for institusjonene også vil være en fordel å fristilles i forhold til de sentrale, statlige tariffavtaler samt tjenestemannslovens reguleringer.*”

NSF kan ikke akseptere at de ansatte gjennom en organisering som selveiende institusjoner ikke lenger vil være omfattet av tjenestemannsloven, tjenestetvistloven eller HTA i staten.

Hva gjelder mulig arbeidsgivertilknytning har flertallet vist til Regjeringens beslutning i sykehusreformen. Utvalgets flertall mener imidlertid at den enkelte institusjon i utgangspunktet selv bør ha frihet til å bestemme sin arbeidsgivertilknytning. En slik løsning går NSF i mot. Dersom resultatet skulle bli at høgskoler og universitet ble organisert som selveiende institusjoner, må staten stille som krav at virksomhetene skal tilknyttes en felles arbeidsgiverorganisasjon.

På vegne av
NSF – Høgskolen i Bergen

Terje Årsvoll Olsen
HTV

Høgskolen i Bergen
V/ personaldirektør
Åse Løkeland

Uttalelser angående problemnotat - Ryssdalutvalget.

Nito's etatsgruppe ved universiteter og høgskoler (NUH) har nedsatt et eget utvalg for å vurdere Ryssdalutvalgets innstilling. Med innspill fra NUH har styret i Nito's bedriftsgruppe ved Høgskolen i Bergen satt ned noen kommentarer til de enkelte hovedproblemstillingene som HiB vil konsentrere sin høringsuttalelse om.

Vi kan sammenfatte våre synspunkter på de fire punktene slik:

1. Om offentlige og private institusjoner bør sidestilles når det gjelder statlig styring.

Vi mener de private utdanningsinstitusjonene utgjør et viktig supplement til de offentlige. Vi ser det som positivt at en ønsker å klargjøre de private høgskolenes plass i det nasjonale utdanningssystemet og at studentenes rettigheter ved disse skolene lovfestes. Vi mener at høgere utdanning fortsatt bør være et offentlig ansvar, og at de private høgskolene fortsatt bør være et supplement til de offentlige. Vi går derfor ikke inn for å likestille private og offentlige høgskoler.

2. Om universiteter og statlige høgskoler bør organiseres som egne rettssubjekter.

Vi mener det ikke er formålstjenlig å endre tilknytningsform for universitetene og høgskolene. Vi har nylig fått vesentlige endringer i universitets- og høgskoleloven. Vi har fått innført nettobudsjettering og har fått utvidete fullmakter på mange områder. Gjennom disse endringene har sektoren fått den frihet den trenger. Vi er midt inne i innføringen av kompetansereformen. Det sektoren trenger nå er ikke en ny stor reform, men tid og ro til å få på plass disse reformene og mulighet til å prøve ut de muligheter disse endringene gir oss. Vi kan ikke se at en stiftelseslignende organisering er en fordel for sektoren. Det er heller grunn til å tro at en slik organisering vil føre til større fokus på økonomi i stedet på kvalitet og samfunnets behov, og at dette kan komme til å gå ut over de dyre utdanningsretningene og "smale" fag. Det er også grunn til å tro at en så stor endring som bytte av eierform innebærer, vil være irreversibel. Dersom erfaringene ikke blir så positive som Ryssdalutvalgets flertall hevder vil det bli svært vanskelig å gå tilbake til nåværende eierform.

3. Om den interne styringen ved universiteter og høyskoler.

Vi ser det som positivt å ha eksterne representanter i styrene. Det sikrer kontakt mot næringslivet og ivaretar samfunnets behov for innsikt og innflytelse. Men vi ser ingen fordel i å innføre eksternt styreflertall. Vi tror heller ikke det er noen fordel med et rektorkollegium som ikke har tilknytning til institusjonen de skal styre. Vi mener derfor nåværende styresammensetning bør videreføres.

4. Reguleringen av institusjonens adgang til å ta egenbetaling fra studentene.

Vi tror på uttalelsene som kommer fra Ryssdalutvalget når de hevder at hele utvalget ønsker å lovfeste gratisprinsippet. Men når så mange i følge Ryssdal misforstår flertallets lovforslag tyder dette på at flertallets §7-1 er usedvanlig dårlig formulert. Vi mener gratisprinsippet bør lovfestes på en utvetydig måte, og støtter derfor mindretallets lovformulering.

Med vennlig hilsen

Nito styret ved HiB

Per M. Andersen

Til: Høgskolen i Bergen

HØRINGSUTTALELSE OM RYSSDAL – 2fo VED HØGSKOLEN I BERGEN

Vi har latt alle medlemmene få anledning til å uttale seg, med god tidsfrist. Tillitsutvalget har latt skinne gjennom at vi på forhånd støttet synet som 2fo har hatt om Ryssdalsutvalgets innstilling (støtte til mindretallet). Ingen av medlemmene ved Høgskolen i Bergen har støttet flertallets innstilling. Vi ser på responsen som at medlemmene stoler på at vi har tatt et riktig standpunkt, og vi videreformidler dette. Vi har tatt opp spørsmålet om tilknytningsform, styreform, og gratisprinsippet.

TILKNYTNINGSFORMEN

Et viktig spørsmål for oss, mener 2fo ved Høgskolen i Bergen er tilknytnings-formen. 2fo-medlemmene ønsker i utgangspunktet å være statsansatte, med de rettigheter det medfører (Hovedavtalen, Hovedtariffavtalen, Tjenestemannsloven, Personalhåndboken, Statens Pensjonskasse osv).

Vi vil hevde de statsansatte vil kreve betydelig høyere lønn for å gå over til annen tilknytningform, som kompensasjon for tapene av de ikke-økonomiske fordelene. Det vil også gå med mye ressurser til nye forhandlinger om ev nye avtaler. 2fo-medlemmene ved Høgskolen i Bergen støtter mindretallets innstilling om tilknytningsform.

STYREFORM

Tillitsutvalget synes også at en styreform med eksternt flertall i styret, og en styreansatt rektor uten direktør vil kunne svekke administrasjonen og dermed også høgskolen. 2fo-medlemmene ved Høgskolen i Bergen støtter mindretallets innstilling i disse spørsmålene.

GRATISPRINSIPPET

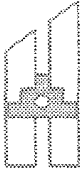
2fo går også inn for gratisprinsippet for høyere utdanning, og mener at flertallsinnstillingen åpner for at studentene må betale for å gjennomføre studiene. Prinsippet om fri utdanning / gratisprinsippet er viktig for begge sider i Ryssdals-utvalget.

2fo-medlemmene ved Høgskolen i Bergen mener at mindretallets innstilling vil sikre prinsippet om fri utdanning på best måte.

med hilsen

Thor M Steenersen
hovedtillitsvalgt på vegne av 2fo ved Høgskolen i Bergen

2fo - Høgskolen i Bergen
Telefon 55 58 55 62 (Thor M Steenersen)
E-post: tms@hib.no

HØGSKOLEN I BERGEN

Avdeling for lærerutdanning

Saksbehandler
Bjerg Kristin Selvik

Dir. innvalg
55 585786

Elektronisk postadresse
bks@hib.no

Vår dato
09.01.2004

Vår ref.
/

Deres dato

Deres ref.

Personaldirektør Åse Løkeland

Her

Ryssdaluutvalgets innstilling

Avdeling for lærerutdanning har invitert alle tilsatte til å gi innspill til problemnotatet fra personaldirektør, det er ikke kommet slike innspill. Men utvalgets innstilling har ved flere anledninger vært framme i informasjons- og drøftingsmøter og ledermøte.

Mange av avdelingens tilsatte har deltatt på ulike møter om Ryssdaluutvalgets innstilling i regi av fagforeningene og Høgskolens åpne møte.

Hovedinntrykket er at det er stor enighet i avdelingen om mindretallets innstilling – og at dette så langt vi kan se også gjelder andre ledd i HiB.

Vi velger derfor å ikke skrive en lang høringsuttalelse, men kort kommentere de hovedproblemstillingene som er trukket fram i personaldirektørens notat av 12.12.03. Vi støtter at høgskolens høringsuttalelse konsentreres rundt disse områdene.

- 1) Om offentlige og private institusjoner bør sidestilles når det gjelder statlig styring**
Avdeling for lærerutdanning ser at det er gode grunner for at det lages en felles lov for offentlige og private institusjoner. Loven bør klargjøre de formelle forskjellene på de to typene institusjoner.
- 2) Om universiteter og statlige høgskoler bør organiseres som egne rettssubjekter**
Avdeling for lærerutdanning støtter mindretallets forslag om at statlige institusjoner opprettholdes som forvaltningsorganer med lovfestede fullmakter.
Hele utvalget er opptatt av å sikre institusjonene faglige frihet, noe som er viktig også for avdeling for lærerutdanning – men vi ser ikke at mindretallets forslag til organisering vil begrense denne friheten. Gjennom kvalitetsreformen har institusjonene selv langt på vei frihet til å nedlegge og opprette studier, og NOKUTs rolle vil videreføres uavhengig av tilknytningsform. Videre ser vi usikkerheten knyttet til at de ansatte ikke lenger vil være statstjenestemenn som uønsket.
- 3) Om den interne styringen ved universiteter og høgskoler**
Avdeling for lærerutdanning støtter mindretallets ønske om å opprettholde en styresammensetning der ingen av grupperingene har flertall alene. Vi mener at dagens ordning fungerer godt. Vi ser at alle grupperinger vi finner i dagens styresammensetning er viktige, og det er viktig at studentenes representasjon ikke svekkes. Vi ser at det er viktig å ivareta styrets legitimitet i forhold til de ansatte, og med et eksternt styreflertall vil denne svekkes.
Vi ønsker også å opprettholde todelt ledelse på institusjonsnivå.
Dagens UH-lov åpner for forsøksordninger i organisasjons- og styringsform dette bør videreføres.

4) Regulering av institusjonenes adgang til å ta egenbetaling fra studentene

Avdeling for lærerutdanning støtter de problematiseringer som er løftet fram i notet fra personaldirektøren. Det er viktig at gratisprisippet blir sikret, en viktig kvalitet ved vårt utdanningssystem.

Vi ser det naturlig at det fra avdelingens side knyttes en kommentar til forslaget om den nye loven ikke skal egne bestemmelser om lærerutdanning. At lærerutdanningene som de eneste profesjonsutdanningene har vært nevnt spesielt i loven kan jo oppfattes på ulike måter. Vi tror for øvrig som utvalget at en kan sikre nasjonal samordning av lærerutdanningene på annen måte.

Med hilsen for avdelingen

Bjørg Kristin Selvik
Dekan